

פניני הרמז

זמני עיה"ק ירושלים תובכ"א:

יו"ל ע"י "קהילת הרמה" בירושלים עיה"ק תובכ"א
שע"י יוצאי ישיבה הרמה דלונדון יצ"ו

הזלה"נ - 4:40 / צאת השבת אר"ת - 6:34

בנשיאות עט"ר מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי אליקים שלעזינגער שליט"א

מפניני רבינו:

ואל הארון תתן את העדות אשר אתן אליך. (כה. כא.), מבואר בגמרא בבא בתרא דף י"ד שמדת הארון היתה מצומצמת להניח בה רק שני לוחות הברית, ולחד מ"ד להניח גם ס"ת ולא יותר, ולמה נצטוינו כן, ומה אכפת אם היה נעשה בהרחבה יתירה ולהניח שם עוד חפצי קדושה וצרכי ביהמ"ק? ויש להתבונן מזה עפ"י מה שנתבאר כבר עה"פ ונועדתי לך שם, וכפירש"י שהיה הקול יוצא מן השמים אל ארון הברית לבין שני כרובים ומשם נשמע דבר ד', להגיד בא איך מגיע דבר ד' אל האדם הוא רק ע"י דעת תורה, היא התורה המונחת בארון. והנה ראיתי מכתב מהגאון רבי יצחק אייזיק הלוי זצ"ל (בעל דורות הראשונים) שהיה ממייסדי האגודה, ורצו אז לפעול אצל מרן הגר"ח מבריסק זצ"ל שישתתף עמיהם (אחר שפירש מפני שלא נתקבלו י"ח תנאים שהעמיד), והגר"ח זצ"ל עמד בדעתו, והציע אחר שישלחו אל הגר"ח משלחת של בע"ב גבירים וינסו להשפיע עליו, וחרה הדבר להג"ר יצחק אלחנן וכתב אל העסקן הלה דברי מרורות באמרו שהצעה זו שחוק היא בעניו, כי הגר"ח אינו שם לב לשום דבר בעולם זולת רצון התורה הזך והבהיר ולא יתפעל משום השפעה זולת תורה.

והוא שנרמז כאן שאין בארון רק התורה לבדה, ככתוב במלכים א' ח' אין בארון רק שני לוחות אבנים, והוא בצמצום עצום שלא יהיה מקום לשום דבר זולת תורה, כן רק אדם שאינו מתרשם משום דבר בעולם, ואינו תופס מקום בלבו רק רצון התורה לבד ממנו ישתמע דבר ד' ויוודע דעת תורה מפיו.

(מתוך ספר בית אב עה"ת ח"א)

ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפורת. (כה. כב.), ברש"י קול יורד מן השמים לבין הכרובים ומשם יוצא ונשמע למשה באוהל מועד ע"כ. הענין, שמה שהקול נשמע מבין שני הכרובים הוא רק מחמת ששם משכן התורה, ואע"פ

שדבר ה' מן השמים אינו נשמע לאדם אלא מארון העדות, כי אין אנו יכולים להבין דבר ד' ברוח הקודש אלא מתוך דברי תורה כמו שכתב הרמב"ן בראש הפרשה באריכות כי כל ענין גלוי שכינה במשכן הוא אות ובחינה של גלוי שכינה במתן תורה, וגם כי ענין משכן רק בשכר קבלת התורה, עיי"ש, ללמד כי אין מדרגה ורוה"ק גלוי שכינה אלא ע"י עסק התורה. וכל אלה בזמננו שרוצים במדרגות שלא ע"י עסק התורה אינם כלום וטועים הם.

וכן הוא לשון הרבינו יונה בשערי תשובה שער ג' אות קמ"ח: יאבדו מתוך הקהל כי עובדים את ד' מבלי עסק התורה, הלא הדבר ידוע כי אין העבודה מתקיימת בלתי ע"י לאמד תורה אשר יהגו בו יומם ולילה כי הם יורו דעה וידעי דינה לעתים וכו' עכ"ל.

(מתוך ספר בית אב עה"ת ח"א)

* * *

קול רבינו [מאמרי השקפה ומוסר]:

מאמר "מסורת התורה"

[מתוך ספר בית אב שיחות החדש – נאמר בשנת תשס"ג לפ"ק]

ובגמרא ברכות (דף נז.) דהרואה שמן זית בחלון יצפה למאור התורה שנא' ויקחו אליך שמן זית זך.

ואמנם אמרו ז"ל (ירושלמי פאה פ"ב ה"ד) שכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש נמסר למשה מסיני, ומתוך פלפול ת"ח מתגלים הדברים מתוך התורה עצמה. וללמד בא שאע"פ שמותר וחיוב לחדש ולפלפל בתורה, אולם רק מתוך עמל התורה עצמה, יגעת ומצאת מה שכתוב בתורה שנמסרה למשה מסיני, אבל כל תוסיף ובל תגרע להמציא ח"ו חדשות מבחוץ שלא נמסר למשה או שחלילה שסותר המסורת של מרע"ה, והוא מרומז שהמנורה לא נעשתה חתיכות מורכבות אלא מקשה אחת מזהב אחד, כי הכל בתוכה ומתוכה ומתורת מרע"ה.

ועד כדי כך, שאמר לי מרן החזו"א זצ"ל שאין להתחשב כלל במה שממציאים פירושים חדשים מתוך כתבי יד שבמוזעזים, שלא עברו מסורת התורה ומסירתה על ידי בתי דין מדור דור.

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך וגו'. (כו. כ.). כבר עמדו המפרשים במה שנאמר כאן "ואתה תצוה" בהדגשה יתירה, שלא כבכל התורה דכתיב ויאמר ה' אל משה צו את בני ישראל וגו'. ועוד מהו "ויקחו אליך" דייקא.

והנראה שיש ללמוד מזה עפ"י מש"כ בחתם סופר (כאן) ובהעמק דבר (כו. כ.) ושאר מחברים כי המנורה מרמז לתורה, דהארון הוא תורה שבכתב, שהיא לפני ולפנים, ושם ספר עזרא להורות שהתורה גנוזה באמיתה לשומרה לבל ישנו בה דבר ממה שניתן בסיני, ולא נכנס שם רק כה"ג ביוה"כ, ועכשיו היא גנוזה בל יקרב זר לשנותו או להפירה ח"ו, אולם המנורה בחוץ מורה על הרבצת התורה לרבים, על פלפולי וחידושי תורה ציצים ופרחים, כפתורים ופרחים שנמסרו, ות"ח בחוץ הרב ותלמידיו, וכדאיתא במדרש (בראשית רבה צא, ט) על רבי טרפון שבשעה שהיה שומע דבר מתוקן היה אומר כפתור ופרח, ואמרו שהרוצה שיחכים ידרים (כ"ב דף כה:).

והנה **במשנה נגעים** (סוף פ"ט, ופי"א) שר"א אמר הלכה במסורת ושאלו מה טעם אמר לא שמעתי, ובא ר' יהודה ואמר אני בא ללמד, א"ל אם לקיים דברי חכמים שפיר, ואם לסותרת אינו כלום, ואמר לימוד ודרשתו לקיים המסורת א"ל ר"א חכם אתה שקיימת דברי חכמים, ופי' **התוספות יו"ט** שלא נתבלבלת ע"י הקושיות לסור מדברי חכמים. זוהי תורת אמת, וזהו פרח היוצא מן הפרי, שהיא תורה"ק עצמה.

ובמשנה ריש אבות [שנקראת מסורת התורה, ועי' בהקדמת הרמב"ם לספרו היד], משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים ונביאים לאנשי כנה"ג והם אמרו ג' דברים הוו מתונים בדין והעמידו תלמידים הרבה ועשו סייג לתורה. וכבר האריכו המפרשים בשינוי הלשון משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע, דלכאורה מה בין קיבל למסרה, ופירשו זה בכה וזה בכה, בדרכים עמוקים.

והנראה לכאורה בפשטות, דהנה משה קבל תורה מסיני היינו שהקב"ה למד עם משה תורה, ועכשיו נאמרה ונתגלתה פה אל פה אדבר בו, והוא עצמות גילוי התורה היא וכל לימודיה וחידושיה, ומשה רבינו כך קיבל הדברים והגיעו אליו מפיו ית"ש [וכמש"כ הרמב"ם ב"ג עיקרים בפיהמ"ש (סנהדרין פי"א) עיי"ש], ולא שייך כלל שמרע"ה יפלפל או יסתור ח"ו. והוא לשון "קיבל" [ונאמר מסיני שהיה קטן שבהרים להורות על ענוותנותו והתבטלותו של מרע"ה כמש"כ המפרשים]. וזאת התורה ר"ל צורת קבלתה מסר מרע"ה ליהושע לקבלו כאותו התבטלות ואמונה באמיתת התורה, וכן היא נמסרה הלאה דור אחר דור תורת ד' תמימה, ובה עמלו הת"ח לגלות צפוניה שניתנו למשה בסני, לא להוסיף ולא לגרוע ממה שנתקבל.

והוא ענין קבלה של תלמיד מרבו להתאבק בעפר רגליו, ואם הרב דומה למלאך יבקש תורה מפיו (מ"ק דף יז.), היינו מלאך שהוא רק מקבל מה שמצוים לו, והוא מבין ציווי הניתן לו, כן צריכים לקבל תורה מרב כנ"ל. ואם לא, אלא שהרב כביכול אומר דברים חדשים נגד רבותיו אל תקבל תורה מפיו, אלא כל לימודיו יהא לקיים המסורת בבחינת קבלה, וכנ"ל בהמשנה דנגעים. זה נקרא חכם בתורה, וע"ז פירש"י חכמה מה שלמד מרבותיו.

והוא שהחמירו חז"ל בחומר עושה מריבה עם רבו או מהרהר אחר רבו (סנהדרין דף קי.), ואסור להורות עד שיתן לו רבו רשות (ברכות דף לא:), ומורא רבך כמורא שמים (אבות פ"ד מ"ב).

וזהו עשה לך רב וקנה לך חבר (שם פ"א מ"ו), דמשמע שבא התנא לחלק בין עשה לקנה, ד'קנין' הוא שלוקח נותן למוכר והמוכר נותן ללוקח, הוא הפלפול עם חבירו, אבל ברב נאמר עשה לך, דהוא הרב וממנו אני צריך לקבל מה שאומר במסורת.

ושם במשנה נביאים מסרו לאנשי כנה"ג, **ובגמרא יומא** (דף ט:): "למה נקרא שמן אנשי כנסת הגדולה שהחזירו עטרה ליושנה אתא משה אמר האל הגדול הגבור והנורא אתא ירמיה כו' לא אמר נורא אתא דניאל כו' לא אמר גבור אתו אינהו ואמרו אדרבה זו היא גבורתו" כו', ונראה דלא בשביל זה הדבר לכד קראו להם כנסת הגדולה, אלא מעין דבר כזה עשו, לחזק המסורת ולישבה.

[ושם בגמ' "אתא ירמיה ואמר נכרים מקרקרין בהיכלו איה נוראותיו לא אמר נורא אתא דניאל אמר נכרים משתעבדים בכניו איה גבורותיו לא אמר גבור אתו אינהו ואמרו אדרבה זו היא גבורת גבורתו שכובש את יצרו שנותן ארך אפים לרשעים ואלו הן נוראותיו שאלמלא מוראו של הקב"ה היאך אומה אחת יכולה להתקיים בין האומות ורבנן היכי עבדי הכי ועקרי תקנתא דתקין משה אמר רבי אלעזר מתוך שיודעין בהקב"ה שאמתי הוא לפיכך לא כזבו בו", פי' לדעתם אמנם היה נראה ראוי לשנות, ובאו אנשי כנה"ג להורות שגם בזה טעו, כי אי אפשר שמסורת תהיה בה טעות].

והנה כי עבודתנו היא עפ"י אנשי כנה"ג שלא לשנות דבר ממה שקבלנו במסורת מרע"ה אפילו רק בדיבור אחד, ואפילו שנדמה לנו האמת להיפך, לקיים המסורת אנו באנו ללמוד ולפלפל.

ובמה אמרו אנשי כנה"ג הוי מתונים בדין, איזה מתינות מדובר כאן? להזהר שלא לסור מן המסורת. וע"כ תשים סנהדרין אצל המקדש, ששם בארון נמצאת תורת אמת וכל הכלול בה בלי שום שינוי, ואין לומר סברות עצמיות שח"ו סותרים דברים מסורים [ואמר לי מרן זצ"ל שהגר"ח זצ"ל לא אמר שום סברא אלא אחר שבדק בסוגיות כל הש"ס שלא יהיה בזה סתירה ח"ו למה שנאמר בגמ'].

ואח"כ אמרו "העמידו תלמידים הרבה", וכבר דקדקו שלא נאמר תלמידים 'רבים', כי לא מריבוי מדובר

כאן אלא להעמידם הרבה, שהרב צריך לשמור התלמיד שיעמוד איתן על משמרת התורה.

ועוד אמרו - והוא העיקר הכולל - "עשו סייג לתורה", שאם ח"ו רואים דברי תורה רפויים, צריכים לחזק ולהחמיר עוד יותר לבל יגעו ח"ו בגדרי התורה, לא כמו שעושים היום שחושבים ע"י קולות ופשרות יועילו לבדק התורה, להיפוך אנו רואים בדורות הקודמים, שהוסיפו סייג וגדר לחזק בדקה.

והוא שנא' כאן במנורה דייקא ואתה תצוה, כי התורה משה קבלה, ורק מה שאתה תצוה יעשו ומה שיחדשו ויפלו ויקחו אליך צריך שיהא בהתאמה למסורת התורה שצויה משה רבינו ע"ה תורה צוה לנו משה מורשה קהילת יעקב.

רק רב שהוא איתפשטתיה דמשה בכל הדורות הוא נחשב לבין מוסרי תורה ואליו יש לשמוע, אבל רב שעושה היפך ממה שקבל מרביותו, והבא לומר שנשתנו העתים ח"ו והיום צריך לעשות אחרת, והוא מפלפל להתיר מה שקודמו אסרו, אין לו חלק ונחלה במסורת התורה, והורס גדרם שגדרו ראשונים, לא אליו תשמעון, כי לא הוא מבעלי מסורת התורה אלא

מן החיצוניים הוא, ממחבלי כרמים ח"ו! וכמו שהזהיר הרמב"ם באריכות בהלכות ת"ת פ"ה עפ"י חז"ל באיסור לחלוק על רבו, ואיסור הוראה שלא ברשות רבו, בחומר נורא, וסיים שם כל תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה הרי זה שוטה וגס רוח וכו' והם מבקשים להתגדל לפני ע"ה ואנשי עירם וכו' והם מרבים מחלוקת והם מחריבים את העולם ומכבים נרה של תורה ומחבלים כרם ד' צבקות עכ"ל.

והוא סימן מובהק לדעת בינה לעתים מה יעשה ישראל, שהרב שמוסר נפשו לקיים מסורת הוא החכם בתורה ואליו תשמעון ומדבריו לא תסור, והם הם מוסרי התורה שעליהם עומד בית ישראל. והוא דאיתא ברמב"ם בדבריו הנפלאים בהקדמתו לספר היד, שמנה שם באריכות סדר מסירות התורה ממרע"ה עד עתה, קבלה במסירת התורה איש מפי איש. ועל ידם שורה שכינה בישראל כאשר היה שורה במנורה. והוא שנא' באהרן בהעלותך את הנרות וגו': ויעש כן אהרן וגו' (במדבר ת. ב - ג), ופירש"י מגיד שבחו של אהרן שלא שינה. והוא שאמרו בפורים קיימו מה שקבלו כבר, מכאן מודעה רבה לאורייתא (שבת דף פח.).